

GÜMÜŞ KÜLÇƏ

Texniki şərtlər

ƏLƏMƏT

Mündəricat

1	Tətbiq sahəsi	1
2	Qanunlara istinad	1
3	Termin və anlayışlar	2
4	Təsnifat, əsas parametrlər və ölçülər	2
5	Texniki tələblər	2
6	Təhvil-təslim qaydası	4
7	Nəzarət metodları	4
8	Daşınma və saxlama	5
9	İstehsalçının zəmanəti	5
1		

GÜMÜŞ KÜLÇƏ

Texniki şərtlər

Gümüş külçə. Texniki şərtlər

1 Tətbiq sahəsi

Bu standart ölkənin ehtiyacları və ixrac üçün nəzərdə tutulmuş təmizlənmiş gümüş külçələrə tətbiq edilir.

2 Qanunlara istinad

Bu standart normativ sənəd kimi aşağıdakı dövlətlərarası standartlara istinad edir:

QOST OIML R 76-1-2011 Ölçülərin vahidliyini təmin edən dövlət sistemi. Qeyri-avtomatik tərəzilər. 1-ci hissə. Metroloji və texniki tələblər. Sınaqlar

QOST 166-89 (ISO 3599-76) Ştangenpərgarlar. Texniki şərtlər

QOST 427-75 Metal ölçmə xətkəşləri. Texniki şərtlər

QOST 15150-69 Maşınlar, alətlər və digər texniki məhsullar. Müxtəlif iqlim bölgələri üçün icra üsulları. Ətraf mühitə xas iqlim amillərinin təsiri baxımından kateqoriyalar, istismar şərtləri, saxlanma və daşınma

QOST 17527-2014 (ISO21067:2007) Qablaşdırma. Termin və anlayışlar

QOST 26877-2008 Metal məmulatları. Formadan kənarlaşmanın ölçülməsi metodları

QOST 28353.0—89¹⁾⁻²⁾ Gümüş. Analiz metodları ilə bağlı ümumi tələblər

QOST 28353.1—89¹⁾⁻³⁾ Gümüş. Atom-emissiya analizi metodu

QOST 28353.2—89¹⁾⁻⁴⁾ Gümüş. İnduksiya plazması ilə atom-emissiya analizi metodu

QOST 28353.3—89¹⁾⁻⁵⁾ Gümüş. Atom-absorbsiya analizi metodu

1) Rusiya Federasiyasında əlavə olaraq QOST R 56307-2014 "Gümüş. Spekr qığılcımlarının formalaşması ilə atom-emissiya analizi metodu" standartı tətbiq edilir.

2) Rusiya Federasiyasında yuxarıda göstərilənlərlə yanaşı QOST R 52599-2006 "Qiymətli metallar və onların ərintiləri. Analiz metodları ilə bağlı ümumi tələblər" standartı da tətbiq edilir.

3) Rusiya Federasiyasında yuxarıda göstərilənlərlə yanaşı QOST R 56142—2014 "Gümüş. Spekr qövslərinin formalaşması ilə atom-emissiya analizi metodları" standartı da tətbiq edilir.

4) Rusiya Federasiyasında yuxarıda göstərilənlərlə yanaşı QOST R 56306—2014 "Gümüş. İnduktiv olaraq saxlanılan plazma ilə atom-emissiya analizi metodu" standartı da tətbiq edilir.

5) Rusiya Federasiyasında yuxarıda göstərilənlərlə yanaşı QOST R 56308—2014 "Gümüş. Atom-absorbsiya analizi metodu" standartı da tətbiq edilir.

Rəsmi nəşr

Qeyd – Bu standartdan istifadə edərkən istinad edilən standartları ictimai məlumat sistemində - Federal Texniki Tənzimləmə və Metrologiya Agentliyinin rəsmi saytında və ya cari ilin 1 yanvar tarixində nəşr edilmiş "Milli Standartlar" illik məlumat indeksində, habelə cari il üçün "Milli Standartlar" məlumat indeksinin aylıq buraxılışlarında yoxlamağınız tövsiyə edilir. İstinad edilən standart əvəz edildiyi (dəyişdirildiyi) halda bu standartdan istifadə edərkən əvəzedici (dəyişdirilmiş) standartla əsaslanmalısınız. İstinad edilən standart əvəz edilmədən ləğv edilərsə, bu standartla istinad edilən müddəə bu istinadın təsir etmədiyi həcmdə tətbiq edilir.

3 Termin və anlayışlar

Bu standartda QOST 17527-də göstərilmiş terminlər, habelə müvafiq mənanı bildiren aşağıdakı terminlər istifadə edilir:

3.1 **külçə:** Müəyyən həndəsi forma və kütləyə malik kristallaşmış metal ərintisi.

3.2 **əlavə:** Metalda müxtəlif formalı və ölçülü metal və ya qeyri-metal (şlak) mənşəli bərk yad hissəcik şəklində qüsurlar.

3.3 **əzik:** İstehsal, daşınma, saxlama zamanı səthin zədələnməsi nəticəsində səthdə formalaşan, kənarları maili, müxtəlif formalı və ölçülü ayrıca çökəklik şəklində qüsurlar.

3.4 **çöküklük:** Külçənin en kəsinin səthindəki nöqtələrin bitişik üfüqi səthdən məsafəsinin kənarlardan ortaya doğru artdığı əyilmə.

3.5 **qırıntı:** Emal prosesindən sonra külçənin kənarlarında qalan artıq metal.

3.6 **çixıntı:** Külçənin səthində müxtəlif formalı və ölçülü bərk metal çixıntısı şəklində qüsurlar.

3.7 **cızıq:** Metalın səthinin emal avadanlığının səthindəki çixıntılarla cızılmasından formalaşan, yuvarlaq və ya düz dibi olan dar uzun çökəklik şəklində qüsurlar.

4 Təsnifat, əsas parametrlər və ölçülər

4.1 Külçələr kimyəvi tərkibindən asılı olaraq GümüşA-1, GümüşA-2, GümüşA-3, GümüşA-4 markalı gümüşdən hazırlanır.

GümüşA-1 markalı külçələrdə təmizlənmiş gümüşün şərti işarələnməsinə nümunə:

Gümüş külçə GümüşA-1 QOST 28595-2015

4.2 Əsas parametrlər və ölçülər

4.2.1 Gümüş külçələr əsas düzbucaqlı formasında olan kəsik piramida formasında olmalıdır. Külçələrin əsas ölçüləri Cədvəl 1-də göstərilmişdir.

Cədvəl 1

Millimetrlə

Alt				Üst				Hündürlük	
Uzunluq		En		Uzunluq		En		Hündürlük	
Nom. ölçü	Son hədd kənarlaşma	Nom. ölçü	Son hədd kənarlaşma	Nom. ölçü	Son hədd kənarlaşma	Nom. ölçü	Son hədd kənarlaşma	Nom. ölçü	Son hədd kənarlaşma
335	±5	135	±5	300	±5	100	±5	80	±5

Qeyd – İstehlakçı ilə razılıq əsasında, fərqli formalı və digər ölçülü külçələrin istehsalına yol verilir.

4.2.2 Külçələr 28000-32000 q kütləyə malik olur.

Qeyd – İstehlakçı ilə razılıq əsasında, fərqli kütləyə malik külçələrin istehsalına yol verilir.

5 Texniki tələblər

5.1 Xarakteristika (xüsusiyyətlər)

5.1.1 Gümüş külçələr (bundan sonra külçələr) bu standartın tələblərinə cavab verməli və müvafiq qaydada təsdiq edilmiş texnoloji rəqlamentə uyğun şəkildə istehsal edilməlidir.

5.1.2 Gümüş külçələrin kimyəvi tərkibi Cədvəl 2-də göstərilmiş norma və tələblərə müvafiq olmalıdır.

Cədvəl 2 – Gümüş külçələrin kimyəvi tərkibi

Faizlə

Marka	Kütlə payı					
	Gümüş, minimum	Qarışıqlar, maksimum				
		Qızıl	Platin, palladium (cəmi)	Dəmir	Qurğuşun	Vismut
GümüşA-1	99,99	0,0006	0,0010	0,0010	0,0020	0,0010
GümüşA-2	99,98	0,0006	0,0010	0,0020	0,0030	0,0020
GümüşA-3	99,90	0,050	0,050	0,0020	0,0030	0,0020
GümüşA-4	99,90	—	—	—	—	—

Cədvəl 2-nin davamı

Marka	Kütlə payı					
	Qarışıqlar, maksimum					
	Tellur	Antimon	Sink	Mis	Selen	Cəmi
GümüşA-1	0,0020	0,0010	—	—	—	0,01
GümüşA-2	0,0040	0,0020	—	—	—	0,02
GümüşA-3	0,0040	0,0020	—	—	—	0,10
GümüşA-4	—	—	—	—	—	0,10

Qeyd

- 1 "—" nişanı qarışıqın müəyyən edilməsinə baxmayaraq, tənzimlənmədiyini göstərir.
2 "Cəmi" xanası cədvəldə göstərilmiş qarışıqların cəmi kütlə payını göstərir.

5.1.3 Külçələrin səthində əlavələr, əzidlər, qırıntılar, çıxıntılar, cızıqlar, yağ ləkələri olmamalıdır.

Külçənin səthində dərinliyi 3 mm-dən çox olmayan təmizlənmiş yerlərin və metalın sıxılmasından sonra dərinliyi 9 mm-dən çox olmayan çöküklüyün olmasına yol verilir.

5.2 Nişanlama, qablaşdırma

5.2.1 Hər bir külçənin altında aşağıdakı məlumatlar qeyd edilməlidir:

- külçənin nömrəsi (kodu¹);
- istehsalçı dövlətin simvolları;
- istehsalçı müəssisənin ticarət nişanı;
- gümüşün markası;
- gümüşün kütlə payı, %;
- külçənin kütləsi, q;
- buraxılış ili.

5.2.2 Qablaşdırma kağızına və ya polietilen plyonkaya bükülmüş külçələr bərk taxta yeşiklər, plastik konteynerlərə yerləşdirilməli və ya qalın parça kisələrdə qablaşdırılmalıdır.

Daşınma və saxlama zamanı külçələrin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün digər qablaşdırma növləri və materiallarından istifadə etmək mümkündür.

5.2.3 Hər bir yeşikdə (konteynerdə) və ya kisəyə bərkidilmiş etikətdə aşağıdakılar göstərilməlidir:

- istehlakçı müəssisənin adı;
- ümumi kütlə, q;
- bağlama nömrəsi.

Bundan başqa, etikətdə digər zəruri məlumatlar da göstərilə bilər (məsələn, xalis kütlə, bağlamanın dəyəri, istehsalçı müəssisənin adı və ünvanı, reyestr nömrəsi, möhürün şəkli, qablaşdırıcı anbardarın indeksi, keyfiyyətə nəzarət ştampları və s.).

1

¹ Külçənin kodunun formalaşdırılması prinsipi istehsalçı tərəfindən müəyyən edilir.

Külçənin son hədd göstəricilərinin (minimum) və qarışıqlarının (maksimum) göstərilməsinə yol verilir.

QOST 28595—2015

5.2.4 Yeşiklər (konteynerlər) möhürlə bağlanır və ya mumla möhürlənir. Möhürdə istehsalçı müəssisənin adı aydın görünməlidir.

5.2.5 Gümüş külçələrin hər bir partiyası aşağıdakıları əhatə edən keyfiyyət sənədi (pasport, sertifikat) ilə müşayiət olunur:

- istehsalçı müəssisənin adı və ya ticarət nişanı və istehsalçı müəssisənin adı;
- məhsulun şərti adı;
- partiya nömrəsi;
- külçələrin nömrəsi (kodu);
- külçələrin miqdarı;
- gümüşün kütlə payı, %;
- müəyyən edilmiş hər bir qarışıqın kütlə payı¹⁾, %;
- bir partiyada olan külçələrin kütləsi, q;
- spesifikasiya nömrəsi;
- buraxılış ili;
- keyfiyyət nəzarət möhürü.

5.2.6 Gümüş külçələrin hər bir partiyası aşağıdakıları əhatə edən texniki xüsusiyyət sənədləri ilə müşayiət olunur:

- istehsalçı müəssisənin adı;
- məhsulun şərti adı;
- külçələrin nömrəsi (kodu);
- külçələrin miqdarı;
- hər külçənin kütləsi, q;
- hər külçədə gümüşün kütlə payı, %;
- hər külçədə gümüşün kütləsi, q;
- texniki xüsusiyyətlərə görə gümüşün ümumi kütləsi, q;
- texniki xüsusiyyətlərə görə külçələrin ümumi kütləsi, q;
- spesifikasiya nömrəsi;
- partiya nömrəsi;
- buraxılış ili.

Keyfiyyət və texniki xüsusiyyət sənədi qablaşdırmanı müşayiət edən sənədlərlə birlikdə paketə əlavə olunur.

6 Təhvil-təslim qaydası

6.1 Külçələr partiyalar şəklində qəbul edilir. Partiya eyni ərinti tərkibinə malik metaldan ibarət olmalıdır. Partiyanın kütləsi məhdudlaşdırılmır.

6.2 Kütlə, səthin keyfiyyəti və nişanlamanın 4.2.2-ci bəndin tələblərinə uyğunluğuna nəzarət hər bir külçədə həyata keçirilməlidir.

5.1.3, 5.2.1

6.3 İstehsalçı kimyəvi tərkibin 5.1.2-ci bəndin tələblərinə uyğunluğunu yoxlamaq üçün külçələrə tökülmüş partiyanın ortasında ərmiş metaldan nümunə götürür. İstehsalçının nümunələrin götürülməsi üçün nümunənin dəqiqliyini korlamayan başqa metoddan istifadə etməsinə yol verilir.

İstehlakçı kimyəvi tərkibi yoxlamaq üçün ən az iki külçədən olmaqla, partiyadakı külçələrin 10%-dən nümunə götürür. Külçələrin kimyəvi tərkibinin istehsalçının müşayiətedici sənədlərinə əsasən qəbul edilməsinə yol verilir.

6.4 Kimyəvi tərkib 5.1.2-ci bəndin tələblərinə uyğun olmadıqda ikiqat artırılmış nümunədə və ya eyni ərintidən götürülmüş nümunədə təkrar sınaqlar aparılır. Bu halda 5.1.2-ci bəndin tələblərinə uyğunluğun qiymətləndirilməsi üçün təkrar sınaqların nəticəsi qəbul edilir.

6.5 Külçələrin ölçülərinə ən az ayda bir dəfə və partiyadan ən az bir külçənin yoxlanılması ilə nəzarət edilir.

6.6 Partiyanın hər qablaşdırması qablaşdırmanın keyfiyyəti baxımından yoxlanılır.

7 Nəzarət metodları

7.1 Kimyəvi tərkib QOST 28353.0, QOST 28353.1, QOST 28353.2, QOST 28353.3 standartlarına müvafiq olaraq və ya tələb olunan dəqiqliyi təmin edən digər metodlarla müəyyən edilir.

İstehlakçı bərk ərintili burğu ilə külçənin iki əks küncündə və yanlarında diametri ən az 6 mm olan, külçənin qalınlığının ən az yarısına qədər davam edən dəlik açaraq nümunə götürür. Nümunənin çəkisi ən az 25 q olmalıdır.

Nümunələrin götürülməsi üçün nümunənin dəqiqliyini korlamayan başqa metoddan istifadə edilməsinə icazə verilir.

7.2 İstehlakçının kimyəvi tərkibin qiymətləndirilməsi ilə bağlı narazılığı olduğu halda istehsalçı saxlanılan nəzarət nümunəsinin analizi aparılır. Nəzarət nümunəsinin saxlama müddəti partiyanın istehlakçıya göndərildiyi

tarixdən etibarən ən az 30 təqvim günüdür.

Qeyd - Nəzarət nümunəsinin saxlama müddətinin istehlakçı ilə razılıq əsasında təyin edilməsinə icazə verilir.

7.3 Külçələrin kütləsi QOST OIML R 76-1 standartının tələblərinə cavab verən və qiymətli metalların uçotu qaydalarına uyğun olaraq çəkinin düzgünlüyünü təmin edən tərəzidə müəyyən edilir.

7.4 Külçələrin səthinin keyfiyyətinə böyüdücü cihazlardan istifadə edilmədən vizual baxış yolu ilə nəzarət edilir.

7.5 Külçələrin ölçüləri QOST 166 standartına uyğun olaraq ştangenpərgarla və ya QOST 427 standartına uyğun olaraq metal xətkəşlə ölçülür.

Tələb olunan dəqiqliyi təmin edən digər ölçü vasitələrindən istifadə edilməsinə icazə verilir.

7.6 Metalın sıxılmasından sonra yaranan çöküklük QOST 26877 standartının tələblərinə müvafiq şəkildə ölçülür.

7.7 Nişanlama və qablaşdırma vizual baxış vasitəsilə yoxlanılır.

8 Daşınma və saxlama

8.1 Gümüş külçələrin daşınması, saxlanması və uçotu qiymətli metalların saxlanması, daşınması və uçotu qaydalarına uyğun şəkildə həyata keçirilir.

8.2 Külçələr daşınma və saxlama zamanı çirklənmə, mexaniki zədələnmə, rütubətin təsiri, aqressiv mühitlər, kükürd birləşmələrinin buxarlarından qorunmalıdır.

İqlim amillərinin təsiri baxımından saxlama şərtləri QOST 15150 standartına (cədvəl 13) müvafiq olaraq 1 (L), daşınma şərtləri QOST 15150 standartına (cədvəl 13) uyğun olaraq 3 kimi müəyyən edilir.

9 İstehsalçının zəmanəti

İstehsalçı gümüş külçələrin bu standartla müəyyən edilmiş daşınma və saxlanma şərtlərinə riayət edildiyi halda bu standartın tələblərinə cavab verməsinə zəmanət verir.

Gümüş külçələrin saxlanma müddəti məhdudlaşdırılmır.

QOST 28595—2015

Universal Onluq Təsnifat 669.21-412:006.354
Beynəlxalq Standartların Klassifikatoru 39.060
Ümumrusiya Məhsul Klassifikatoru 175221
77.120.99

Açar sözlər: gümüş, külçələr, qablaşdırma, nəzarət metodları, daşınma, saxlama, istehsalçı zəmanətləri

LAQYIHE